

Harc az emberi lényegért

Látogatóban Weiss Rudolfnál, a szabadkai székhelyű Német Népi Szövetség elnökénél a Német Művelődési Központban – A székházban több mint 4000 német nyelvű könyv áll az érdeklődők rendelkezésére – Megalakult a Német Nemzeti Tanács

Weiss Rudolf nem vall verseket a magának, nem világít be velük lámpásként a sötétségbe, nem írta meg esztétikáját. Azt mondta nekem a szabadkai Német Művelődési Központ (Kulturzentrum) irodájában, ahol találkoztunk, hogy neki életrajza sohasem lesz, csak szerény munkarajza azokról az órákról, napokról, évekről, melyeket arra fordított, hogy a vajdasági németiség szívéből elűzze a félelmet, hogy reményt csillantson fel mindazok számára, akik ma már mernek Goethe nyelvén megszólalni, Wagner muzsikáját hallgatni – hangosan. Sohasem „improvizált”. Egyetlen célja volt: a németiség összefogása, űzött-üldözött emberek talpra állítása.

A Deutscher Volksverband, a Német Népi Szövetség 1996-ban alakult meg, 1997 márciusában történt meg a hivatalos bejegyzése itt, Szabadkán. Akkor mit tartottak legfőbb feladatuknak?

– Mindenáron azon voltunk, hogy megőrizzük németiségünket, nemzeti identitásunkat. Mi is azt mondhatjuk: európai nemzet vagyunk, vannak hagyományaink, szokásaink, a kultúránk gazdag, jogunk van ahhoz, hogy igényes életet éljünk, hogy kezet foghassunk magyarokkal, szerbekkel, horvátokkal, a szomszédokkal. Ez a térség a szülőföldünk. Múltunk van, jelenünk és egy szebb holnapban reménykedünk. A múlt... azt nehéz elfelejteni, és nem szabad feneketlen kútba dobni. A II. világháború ágyúíj ebben az országban 1945. május 15-én elhallgattak, de a haláltáborok egészen 1948-ig működtek. Ezeket és ezeket megszárolták le néhány év leforgása alatt...

Mikor kezdődött a szörnyű megaláztatás?

– 1944. november 21-én, amikor a Jugoszláv Népfelszabadító Antifasiszta Tanács, az AVNOJ hírhedt rendelete napvilágot látott. Ennek értelmében minden német elűzhető volt városból, faluból, a lakhelyéről. Az akció már októberben megkezdődött. Több ezer németet halálra kínoztak vagy egyszerűen – bírósági tárgyalás nélkül – agyonlőttek. Egy nyilvántartás szerint 67 000 németet, ártatlan embert megszároltak le, Baden Württembergben olyan adatokkal is rendelkeznek, amelyek szerint az áldozatok száma meghaladta a 120 000-et, nálunk a tényfeltáró bizottság emberei végre 27 000 személy halálát vallották/vallják be. Hivatkoznak a befejező hadműveletek túlkapásaira stb. Igen, 1948-ig megsemmisítő táborokban nyomorogtak a németek, öregek és fiatalok. Több mint 6000 kiskorút gyilkoltak le! Azokat, akik életben maradtak, kényszermunkára ítélték... Vakon éltünk tovább, sötétségben. Egy német vezető posztra nem kerülhetett... Megváltoztatták a vezetékneveinket: a bácskai németek elmagyarosodtak, a bánágiak elszerbeseledtek, a szerémségiek elhorvátosodtak... de megmaradtunk, habár több német falut egyszerűen eltüntettek a föld színéről.

S aztán oszlani kezdett a félelem?

– 2002-ben a Vajdaságban 3154-en vallották magukat németnek, s még 747-en olyanok, akik Szerbi szűkebb területén éltek. A királyi Jugoszláviában 548 000 né-

Deutscher Volksverband

metet tartottak nyilván, a Vajdaságban 400 000-et. Ez volt a múlt... Amelyről már nem elenyésző az ismeretünk. Több könyv jelent meg az itteni németiség életéről, szenvedéséről Münchenben, Stuttgartban, Bécsben és másutt. Egy szabadkai történész, Stevan Mačković feldolgozta a szekici (ma Lovćenac) németek múltját, megpróbáltatásait. Ha beengednek a belgrádi központi levéltárba, én is munkához látok. Talán már nem félnek tőlünk, mint a rossz diák a lektétől. Most már a Német Nemzeti Tanács is megalakulhatott. Elnöke az újvidéki Andreas Bürgenmayer, az alelnökök: Anton Beck Zomborból és Weiss Rudolf.

Szabadkán – tudtommal – megnőtt a németek száma.

– Jól tudja: 30%-kal. Sokáig csak „szegények” lehettünk, részesei a szegénység pozicionális szakralitásának, passzívan éltünk és dolgoztunk. Mindig örömmel számolhattam be arról, hogy Szabadkán áll Luther szobra, hogy Paul Erlich és Robert Koch köztéren kapott helyet... Könyvtárunkban több mint 4000 német nyelvű könyv áll az érdeklődők rendelkezésére, a Szabadkai Rádió német adásait sokan hallgatják, díjmentes német tanfolyamokat tartunk, német nyelvű óvoda működik Szabadkán, színjátszó csoport alakult (Junge Nibelungen), a Lorelei nevet viselő kórus is tevékeny... Itt, a székházban, a városban, az egész Vajdaságban már nem fogunk elnémulni, nem akarjuk, hogy újra ártatlan emberek vére jelezze a történelmünket... Nem szabad elfelejteni a múltat. Igaz, ma már elfelejtettük, hogy mi az éhség, szomjúság és hazátlanság. Most harcban, kemény harcban állunk a mélyebb emberi lényegért...

Végezetül: Hogy ilyen a német Kulturzentrum? Egyetlenegy szóval: csodálatos. Művelődési Központ – émeletítő füstszag, vendéglő és hangos muzsika nélkül. Ide Schiller, Thomas Mann, Schubert, Schumann, Reinhardt levett saruval lépne be....

BARÁCIUS Zoltán